

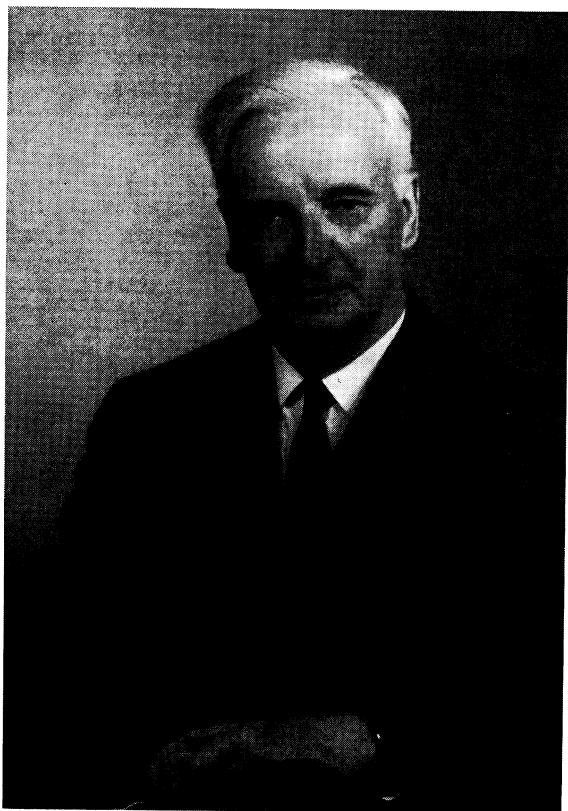
N. H. Søb

29. November 1895 – 10. Juni 1978

Professor, Dr. theol. h. c. ved Oslo Universitet 1951, N. H. Søb var gennem en lang Aarrække et fremtrædende Medlem af det teologiske Fakultet ved Københavns Universitet, en betydelig Forelæser, kendt for sine klare og markante Anskuelser og Holdninger til aktuelle Problemer. Samme Profil havde han i den kirkelige og teologiske Debat. Direkte kan man erfare dette i hans fyldige, ofte stærkt polemiske Fremstillinger af »Kristelig Etik«, der første Gang udkom 1942, og af »Religionsfilosofi«, der første Gang udkom 1955. Ikke mindre klart kommer det til Udtryk i de mange kritiske Afsnit i hans Fremstilling af den nyere Filosofis Historie, som han under Titlen »Fra Renæssancen til vore Dage« udgav første Gang 1945. I denne Sammenhæng bør ogsaa den særprægede Fremstilling af »Dansk Teologi siden 1900«, som Søb udgav 1965, nævnes. Uden direkte at skrive om sin egen teologiske Indsats gav Søb her i sin kraftigt engagerede Redegørelse indirekte et Portræt af sig selv som en Teolog, der vedkendte sig sin pietistiske Arv, som han med Aarene forvaltede stadig friere, og som med en vis Selvstændighed var en af Karl Barths afgørende influeret biblicistisk Teolog, der altid aabent vedkendte sig sin kristocentriske Tro.

Professor Søb deltog i Søren Kierkegaard Selskabets stiftende Møde 5. Maj 1948 i Haandværkerforeningens Lokaler, det tidligere Moltkes Palæ, og han indtraadte i Bestyrelsen som dens Næstformand. I 1950 blev han Formand og var det indtil han i 1967 efter eget Ønske paa Grund af Alder udtraadte af Bestyrelsen. Søb blev derpaa valgt til Æresmedlem af Søren Kierkegaard Selskabet.

Uden Tøven traadte Søb til som Formand i en for Selskabet vanskelig Periode, og han ledede det med en selvfølgelig Myndighed gennem en lang Aarrække, men samtidig med en ejendommelig Beskedenhed og en ikke sjældent udtalt Beklagelse af, at han ikke udrettede tilstrækkeligt. For mig, der næsten uafbrudt i samme Periode var Selskabets Sekretær, var det en glædelig Oplevelse at erfare, at lige saa markant, ja egenraadig og stædig Søb

N. H. Sjøe.

kunde være i en faglig Diskussion, lige saa let og medgørlig var han i administrative Anliggender. Han tøvede aldrig med at paatage sig et Ansvar, hvor Situationen krævede det; men han var i det Hele heller aldrig betænkelig ved at overlade andre et Ansvar f. Eks. for Antagelse af et Manuskript eller Gennemførelsen af et litterært Projekt.

I Søren Kierkegaard Selskabets Foredragsvirksomhed deltog Søe med betydelig Interesse, baade med sine egne Foredrag og ved livfuld og kyndig Deltagelse i Diskussioner.

Selskabets Publikationsvirksomhed var Søe ikke mindre optaget af. Han bidrog selv til Serien »Søren Kierkegaard Selskabets Populære Skrifter« med Artiklen »Subjektiviteten er Sandheden« (1949), hvori han skarpt vendte sig mod den Antagelse, at den af Sartre fremførte eksistentiale Nihilisme skulde være en tro Videreførelse af Kierkegaards Hovedanliggende. Sartre er, i Kierkegaards Sprogbrug, Æstetiker, og han kommer ikke videre. Sartre vil ikke ud af sin Form for Fortvivlelse. Han kender intet til det afgørende, Troens Valg, og hans Filosofi er derfor ganske utilstrækkelig. I en senere Artikel »Søren Kierkegaard og kirkekampen« (1956) gjorde Søe sig til Dommer – som saa mange andre – over Kierkegaards skaanselsløse Kritik af »Christenheden«, især i Danmark paa hans egen Tid. Søe mente jævnt og ligefremt, men uden faglig Begrundelse, at Kierkegaard var blevet sindssyg, og at hans Kirkekritik alene af den Grund ikke bør tages alvorligt. Det er i den Sammenhæng værd at bemærke, at Søe, der i sine senere Aar syslede med Psykoanalytikerens Jung, adskillige Aar tidligere i det teologiske Fakultet havde været med til at afvise som Disputats den katolske Psykiater Paul J. Reiters store Værk om Luther, som Reiter erklærede sindssyg og hans Kirkekamp derfor som i egentlig Forstand Galmandsværk. Det er saa meget mere mærkeligt, at Søe i disse to Tilfælde tog saa forskellig Stilling, som han bestemt ikke var nogen ukritisk Beundrer af Luther (og langt mindre af Grundtvig), men i Tilslutning til Barth vendte sig mod Luthers bekendte Rækkefølge Lov-Evangelium, mod hans Kaldsetik og mod hans Regimentlære.

Langt mere betydningsfulde var Søes Afhandlinger om »Karl Barth og Søren Kierkegaard« i »Kierkegardiana« (1955), om »Søren Kierkegaards lære om paradoxet« i Festskriftet til Ragnar Bring »Nordisk teologi. Ideer och män« (1955) og om »Der Quidam des Experiments als religiöser Typus« i »Kierkegaard Symposion« (= »Orbis Litterarum« X, 1955). Afhandlingen om Paradoxbegrebet blev oversat til Engelsk og udkom 1962 i den af afdøde

Howard A. Johnson og mig udgivne Samling »A Kierkegaard Critique«. I den først nævnte af disse Afhandlinger faar Læseren klar og kyndig Besked om, hvorledes enkelte Synspunkter hos Kierkegaard dybt influerede den unge Barth (især den berømte 2. Udgave af »Der Römerbrief«, men ogsaa det aldrig fuldførte Udkast til »Die christliche Dogmatik«), saa han fældede Dom ikke blot over en frafalden Kristenhed, men over alt menneskeligt som saadant, og man faar videre en Forklaring, i ret nær Tilknytning til Barths egen Selvkritik en halv Snes Aar efter (i den berømte § 5 i »Kirchliche Dogmatik's Prolegomena om »Das Wesen des Wortes Gottes«), hvorfor Barth nu valgte at arbejde, i kierkegaardsk Terminologi, theocentrisk, ikke anthropocentrisk. Fejlagtigt fandt Barth Kierkegaard væsentligt medansvarlig for baade den ateistiske Existentialisme hos Heidegger, Jaspers og Sartre og for den kristelige hos Gogarten og Bultmann. I den anden af de nævnte Afhandlinger giver Søe – under stadigt Opgør med ældre Kierkegaard-Forskere, især Torsten Bohlin – en kyndig og klar Analyse af Paradoxbegrebet med det Resultat, som efter min Vurdering vil blive staaende som rigtigt, at Kierkegaard i Grunden fastholdt den klassiske teologiske, men ogsaa af en Filosof som Leibniz hævdede Teori, at Kristentroen er over, men ikke imod Fornuften. Det havde været endnu et positivt Træk ved Afhandlingen, om Søe havde gjort det klart, at der hos Kierkegaard selvfølgelig er Tale om Kristendommens Forstaaelse af, hvad den menneskelige Fornuft er, ikke om dennes Selvforstaaelse. I den sidstnævnte Afhandling vender Søe sig mod den udbredte, men urigtige Antagelse, at Skikkelsen »Quidam« i »Stadier paa Livets Vei« skulde repræsentere den eneste fuldt gyldige religiøse Existens. »Quidam« er hverken paradigmatiske for Religiøsiteten A eller B.

I sine sidste Aar skrev Søe en Række fyldige Artikler om kierkegaardske Hovedemner. De første er nu publicerede i »Bibliotheca Kierkegaardiana«, hvor Søe har skrevet om Udviklingen af Kierkegaards Kristendomsforstaaelse indtil »Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift« og om Perioden efter 1849. Disse to Afhandlinger er udkommet paa Engelsk i nævnte Series Bd. 1, medens Søe i Bd. 2 har bidraget med Artikler, ligeledes paa Engelsk, om »Revelation«, »The Human Spirit and God« og »Christian Mercy«, den sidstnævnte med en indirekte Polemik mod Løgstrup, hvis bekendte »Opgør med Kierkegaard« (1968) vægtigt blev imødegaaet af Malantschuk i »Kierkegaardiana« (VIII, 1971) og træffende karakteriseret af Johs. Horstmann (i Anmeldelsen i »Præsteforeningens Blad« (1966/19 p. 297) saaledes: »Løg-

strups opgør er hverken et opgør med Kierkegaard eller med Tidehverv; det er kun et vidnesbyrd om, at han ikke har forstaaet det, som han gør op med. Og det er uheldigt.« Disse Ord kunde være skrevet af Søren.

I »Kierkegaardiana« skrev Søren i Aarenes Løb en lang Række større og mindre Recensioner, altid kyndige, oftest kritiske, men altid med tydelig Anerkendelse, hvor Søren fandt det paa sin Plads. Her skal kun nævnes Anmeldelsen af Malantschuks »Dialektik og Eksistens hos Søren Kierkegaard« (Bd. VII, 1968 p. 196 ff.), og – som noget af det sidste Søren skrev – Anmeldelsen i dette Bind af Sløks nyeste Bog om »Kierkegaard – humanismens tænker«.

Søren var Tilsynsførende ved den nu afsluttede 2. forøgede Udgave af »Søren Kierkegaards Papirer« og fulgte med Interesse og Omhu Arbejdet med den fra først til sidst. Serien »Publications of The Kierkegaard Society« havde ligesaa hans Interesse; men han overlod gerne andre at sørge for Udgivelsen af disse Bind.

En sammenfattende, upolemisk Fremstilling af Kierkegaards Liv og Tankeverden skrev Søren i »Nordisk teologisk leksikon« (Bd. II, 1955, Sp. 278–287).

Professor Søren havde blandt Kierkegaards Værker en udpræget Forkærlighed for »Begrebet Angst« og »Sygdommen til Døden«, altsaa de kristeligt-psykologiske (anthropologiske). Formodentlig under Medindflydelse fra Brunners »Der Mittler« forbandt Søren Respekt og Kritik i sit Forhold til »Philosophiske Smuler« og til »Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift«. »Kjerlighedens Gjerninger« og »Indøvelse i Christendom« var han noget forbeholden overfor, og hverken de opbyggelige eller de kristelige Taler fangede i synderlig Grad Sørens Opmærksomhed.

Først og fremmest var Søren en fortrolig Kender af baade Kierkegaards »Værker« og »Papirer« og en Fortolker af de Problemer og Partier deri, som han ansaa for at have særlig aktuel Betydning. Kierkegaard-Forsker i strengere Forstand – som sin Forgænger Edu. Geismar – var Søren ikke og ønskede ikke at være det. Han søgte og fandt sine Hovedopgaver andetsteds i Teologien. Naar han paatog sig Hvervet som Formand for Søren Kierkegaard Selskabet, var det sandsynligvis mere af Pligt end af egentlig Tilbøjelighed; men sin Pligt gjorde N. H. Søren.

Niels Thulstrup.